

Izšaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampiljko dot. organizacije.Člani strokovnih organizacij,
priljučeni Strokovni komi-
teti za Slovenijo, dobivajo
list brezplačno.

Nekopiral se ne vračaje.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.Čekovni račun št. 13.562.
Telefon interurban št. 3478.

V duhu in znamenju rdečega nageljna

Beleške iz III. kongresa URSSJ, ki je bil 15. in 16. decembra v Sarajevu

Prišli so iz vseh krajev Jugoslavije delegati-zastopniki delavstva, organiziranega v svobodnih strokovnih organizacijah, v smislu gesla: »Proletarci vseh krajev in dežel in držav, združite se.« Pismeni pozdravi organiziranega delavstva iz mnogih držav. Iz Čehoslovaške in iz Francije pa celo delegata. Bil je to imponanten zbor delavske armade, ki je spregovorila mogočne besede: »MI SMO!«

Sonce je gledalo izza oblakov, ko se je polnil Radnički dom v Sarajevu. Dvorana, velika in lepa, je bila vsa zasedena. Delavski parlament je bil videti v vsem svojem dostojanstvu kakor sila, v katero se pač smejo in lahko zaletavajo burje in gromi, jo pač smejo zakriti s peno razburkanega srda in jeze, a uničiti je ne morejo. Pokaže se zopet, trda, neomajana, kakor skala, v katero buta valovje, vse razpenjeno, da se zopet razprši.

V dvorani gore luči, dasi je zunaj dan, v velikih obločnicah, kakor sonce. Raz stene nad odrom pozdravlja delegate vzkrik: »Živel URSSJ.« Z odra tam v ozadiju, nad glavami predsedstva govori molče in odločno Karl Marxovo geslo: »Proletarci vseh dežel, združite se!«

Svečano je nam vsem, samozvestno v srcih in dušah, kajti obrabi delegatov, sami delavski, zagoreli, odločnost v njih očeh in pogledih, v besedah so-družna zavest, da so delavski parlament, ki danes zbora v govori besede vsemu svetu in vsem v Jugoslaviji o krivicah, ki jih mora prenašati proletarijat v tej kapitalistični diktaturi, pričajo kako mogočna je sila velikega, skupnega MI.

Kot domačin pozdravi vse navzoče in otvori kongres URSSJ s. Jakšić. Konstatira, da danes zbora parlament, ki vzbuja respekt in da je eden edini delavski pokret v Jugoslaviji, ki je resnični delavski pokret in to je pokret Ujedinjenega Radniškega Sindikalnega Saveza Jugoslavije. Vse drugo, kar se kje pojavlja in oblači v delavsko obleko, je samo slepilo nerazsodnim in ljudem brez misli, sredstvo kapitalizmu, da zavrže gibanje delavskih množic za svoje človečansko dostojanstvo, za svobodo in blagostanje človeštva.

Burno je bilo odobravanje in vzklikanje, kajti izgovorjeno je bilo vsem iz srca.

Voli se predsedstvo. Soglasno je izvoljen predsednik kongresa s. Petejan in s. Medić.

»Živio Petejan«, je gremelo po dvorani.

Petejan je zavzel mesto predsednika. Pozdravil je vse navzoče, pred vsem nacionalne strokovne zveze in zastopnika franc. strok. organizacij s. Leona Jouhauxa (Zuo) in generalnega tajnika čehoslovaških strokovnih organizacij s. Rudolfa Tayerla in vse ostale.

Zastopnik banske uprave g. Stefanović je želel kongresu mnogo uspeha, kar je zbudilo pozornost. Kajti moral bo poročati oblasti voljo in zahteve in kritiko kongresa. Nato je pozdravil kongres g. Glaser, ravnatelj SUZOR-ja. Izrekel je željo, da naj kongres danes izreče zahtevo, da se socialno zavarovanje in socialna zaščita izpopolni, da se uvede že enkrat zavarovanje za onemoglost, starost in smrt.

V imenu Borze dela je pozdravil predsednik centrale iz Beograda g. Blašković, a za njim je govoril g. dr. Steinitz v imenu Mednarodnega biroa dela.

S. Milica Topalovičeva je govorila o potrebi večje aktivnosti na kulturnem

polju. V proletarski kulturi, vzgajanje v nji našo mladino in delavce sploh, je naša bodočnost in naša moč, zato naj kongres sklene, da vsaki član URSSJ daruje na leto po en dinar za delavske kulturne organizacije in društva.

»Za vsakega otroka, ki ga bo vzgajal ta kulturni dinar v proletarski ideologiji, boste ojačali delavski pokret.«

Ravnatelj SUZOR-ja je priporočala, naj Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu vloži svoj kapital v stavbe zdravstvenih in planinskih domov, kjer bodo lahko oddihali delavci in otroci.

Vsa dvorana je burno ploskala in vzklikala:

»Tako je! To nam je potrebno!«

Oglasil se je zastopnik Saveza grafičarjev t. Ilija Ramljak in pozdravil kongres: »Danes smo še gosti, ali z vami smo eno. Mislimo pa, da bo kmalu tisti čas, ki bomo tudi formalno eno, ko bomo vsi ena celota URSSJ, kajti ovire, ki so še sedaj, so umetno narejene, in morajo pasti. Zato pozdravljeni v duhu rdečega nageljna.«

Za grafičarjem je govoril t. Roko Andričević v imenu Saveza bankovnih činovnikov, a za lekarnarje t. magister Mehmed Zatar. Pozdravili so vsi z istimi izjavami, v nadi da bodo najbrže že pri prihodnjem kongresu URSSJ navzoči ne kot gosti, temveč kot člani URSSJ.

Refren pozdravov vseh je bilo priznanje: »URSSJ je s svojimi akcijami izvojeval važne socialne zakone. Skupno delo na vseh poljih delavske zaščite in zavarovanja je rodilo te sadove in še jih bo obrestovalo.«

Ploskanje in živio-klici so bili v odgovor.

V imenu Delavskih zbornic je pozdravil s. Ilić.

Kongres so pozdravile delavske organizacije: Angleška Trade-Union, državne strokovne centrale Holandije, Švice, Švedske, Belgije in Španije. Pri pozdravu Španije je nastalo burno ploskanje in kriki: »Živio španski proletarijat.« Kongres je izrazil španskemu delavstvu najgloblje simpatije in solidarnost. Strokovni pokret je bil formalno te dni razgnan, imovina konfiscirana, a to ne pomeni nič za pokret, ki je pokazal mogočne čine, ki je in bo vkljub vsemu. Pozdravila je kongres nadalje glavna delavska zveza Madžarske, Luxemburga, Palestine in Grške.

Prečitelo se je pismo pokojnega tajnika Saveza grafičarjev sodruga Jošta. Vsi vstanejo in trenuten molk. Pozdravlja kongres in želi, da bi se našla že enkrat platforma, da bi se vse delavske strokovne organizacije strnile v eno mogočno armado. Savez grafičnega delavstva bo delal z vso silo na to v duhu rdečih nageljnjev.

Objavil se je dnevni red, sprejel se neizpremenjen, kakor je bil objavljen in manifestacijski del, prva točka, je bila končana.

Tajnik URSSJ, s. Krekić je poročal. Gladko je tekla njegova beseda, pripravevalno so zveneli njegovi pozivi, njegovi dokazi dela in graje ovir.

Da bi to bilo, bi bil položaj delavstva mnogo

boljši. Izvrševali bi se zakoni, in delavstvu bi bilo omogočeno stati organizirano na straži za izvrševanje socialnih zakonov.

Dogaja se kaj često, da prihajajo delodajalci, ne sami, temveč si poiščejo pristaše, ki gredo in pripovedujejo delavstvu, češ, naj bo pametno in ne hodi z glavo skozi zid. Ustvarjajo psihozo, češ, slabi časi so, brezposelnost je velika, ne zahtevajte nič, da še tega ne izgubite kar imate, kajti mnogo brezposelnih je, ki vas lahko zamenjajo. In take in druge tem podobne trditve in tako hipnotizirajo delavstvo ter vzbujajo v njem občutek manjvrednosti in tako lomijo moč organizacije. Taki »pomirjevalci« razrednega boja ustanavljajo potem še svoje takozvane delavske organizacije z meščansko-strankarskim obeležjem, ki je potem ovira akcijam delavstva za zaščito svojih najosnovnejših pravic. Ugledne osebnosti iz našega javnega življenja in poleg tega nabiti mošnjički kovancev kapitalističnega denarja, organizirajo žuti pokret, samo da je tu bufer, ki odbija zahteve po človečanskih pravicah delavskega razreda ter paralizira enoten nastop delavstva.

Društveni zakon daje pravo, da se ustanavljajo organizacije. Ali potrditev pravil je postavljena tako pogojevalno,

da se prej vpraša delodajalca, če pristane na to, da se organizacija ustanovi. Če ne pristane, se pravila ne potrdijo. »Nečem«, pravi delodajalec. »Nečem, da bi se moji delavci organizirali, ker bi tako iskali svoje zahteve in pravico pri meni. Naj bodo zadovoljni s tem kaj jim dajem. Delavstvo ni enakopravno meni delodajalcu, zato sem proti potrditvi pravil.«

Zato zahtevamo danes tukaj, da vsi slišijo, da hočemo zakonodajati, ki bo ščitila delavstvo, ki je glavna opora državi.

Mi nimamo toliko denarja, kakor ga ima žuta konkurenca, da rabim te besede. Nimamo toliko tiska in takšnega tiska vsemogočih dnevnikov, tednikov itd., kakor žuti. Ali mi smo, in lahko pokažemo pozitivno delo, ki poleg vse brezumske in barnumske reklame žutih jasno priča, kdo je prava delavska organizacija. Naše pozitivno delo je za delavstvo in za državo edino pravilno in pravo in v tej resnici splahneva vsa barnumska reklama žutih.

URSSJ je delal za vse organizacije v svojem sestavu z enako energijo, pa če tudi je bila ena iz najmanjših in najneznatnejših, ki ni imela v blagajni recimo niti pare. Kajti enaki smo in eno smo, pa nas številčno po profesiji ne loči nič. Iskali smo stike z grafičnim savezom, savezom glasbenikov, z bankarci etc., in se zblizali drug drugemu tako, da delamo skupno in bomo kmalu celota v URSSJ. Moralno predstavljamo že sedaj celino. Izgubili smo v teh letih ORS. Je to izgubljeni sin, ker je hotel biti enak URSSJ in delati, ne z nami, temveč proti nam. Ali to njegovo delo ga je vrglo iz naše celote. Manjkajo nam železničarji. Razpušeni so in nekaj tisoč članov ni formalno med nami, a idejno so kakor so bili. Vkljub temu URSSJ ni izgubil na članstvu. Narastel je celo 30.000 članov, to je kompaktna moč, to je celina, silna in močna v kateri ni trzavic, vsi smo eno in celota. Finančno stanje to potrjuje in dokazuje. Na kvotah je URSSJ

dobil v letu 1933: 540.505.48 Din, v letu 1932: 435.867.47 Din, a v letu 1931: 426.013.60 Din.

Krst našega pokreta v preteklih letih, vse težkoče, vse trzavice, vse to je izkristaliziralo nas vse in utrdilo moč pokreta. Naša notranja atmosfera je tako kompaktna in vzgledna, da je porok, da ne bo nazadovanja, temveč napredovanje še s hitrejšimi koraki, kakor dosedaj.

Če delavec samo krične od bolečine in gladi, ker se mu mezda ne izplača in mu je podjetje dolžno, pa se ga za-piše!

Govornik-poročevalec s. Krekić pa je nadaljeval:

Tu je delavstvo pokazalo svojo politično zrelost.

»So sicer grehi v tem zavarovanju in te grehe kaj radi očitajo tisti, ki bi radi, da bi zavarovanja ne bilo. A mi pravimo: Svoje grehe bomo že očistili sami. Kdor pa ni član, kdor ničesar v to zavarovanje ne prispeva, nima pravice kritizirati.«

Vse zaloge rezerve, ki so v Borzah dela, se morajo izdati brezposelnim. Kjer je glad in pomanjkanje, ne sme biti rezerv. Delavske mezde so preobremenjene, zato delavstvo za pomoč brezposelnim ne more več nič dati.

Na tem našem kongresu povemo vsemu svetu in državnikom, da zahtevamo, da se mora v državni budget vstaviti vsota za pomoč brezposelnim. Rezerve, ki jih imamo pri Borzi dela, se imajo porabiti, a država jih mora iz svojega nadoknaditi. Delavske mezde se morajo razbremeniti, davki se morajo črtati, ker delavstvo ga plačuje preveč, iz javnih dajatev se mora skrbeti za brezposelne.

Zahtevamo zakon o starostnem in invalidskem zavarovanju. Če so stari narodi priznavali tiste, ki so ustvarjali vrline človeštvu, jih častili kot svetnike, zahtevamo, da se tudi sedaj delavca, ki ustvarja dobrine človeštvu, vsaj oskrbi v časih starosti in invalidnosti.

To je v kratkem delo URSSJ. Ne, to ni delo URSSJ, ker delo URSSJ ni delo predsednika, tajnika in izvoljenih funkcionarjev, temveč delo URSSJ je delo vseh 30.000 članov, delo vsakega posameznega člana v skupni fronti v solidarnosti, odločnosti in organizatorični vrlini in disciplini.

Bilo je dolgotrajno odobravanje, ko je sodrug Krekić končal svoje poročilo in kritiko zaprek, ki jih je imelo delovanje URSSJ.

Oglasil se je poročevalec s. Pfeifer. Poročal je med drugimi poročilo tudi o tisku, o delavskem tisku. To poročilo je posebno zanimivo. Naj ga zapišemo:

Skupna naklada delavskega tiska je 87.360 izvodov mesečno. To je številka, na katero je delavstvo lahko ponosno in sicer je:

»Delavca«, 12.000 izvodov na mesec.

»Radničke Novine«, Beograd 14.000 izvodov na mesec.

»Radničke Novine«, Zagreb, 10.000 izvodov na mesec.

»Munkas Ujsag«, Novi Sad 2.000 izvodov na mesec. »Volksstimme«, Maribor 9.900 izvodov na mesec.

»Delavska Politika«, Maribor 20 tisoč izvodov na mesec.

»Privatni nameštenik« 10.000 izvodov na mesec.

»Ujedinjeni Železničar« 6000 izvodov na mesec.

»Ženski List«, Ljubljana 1250 izvodov na mesec.

»Gradjevinarski Radnik« 3600 izvodov na mesec.

»Živežarski Radnik« 3000 izvodov na mesec.

»Glas« 4000 izvodov na mesec.

»Snaga«, Sarajevo 1000 izvodov na mesec.

»Ujedinjeni Sindikati« 1000 izvodov na mesec.

»Svoboda«, Ljubljana 2500 izvodov na mesec.

Skupaj torej 87.350 izvodov na mesec.

K temu še knjige »Cankarjeve družbe«, letno članstvo 5000. Obstojajo že 5 let in izdaja po 4 knjige na leto, letos je izdala 5 knjig. Doslej izdanih 103 tisoč knjig.

Težkoče delavskega tiska so: neorganiziran tisk. Izdaja se preveč raznih listov, ko bi se lahko nekateri združili v en list, ker je naša misel, ideologija in gibanje isto. Pri tem je tisk seve tudi neracionalen. Velika ovira pa je cenzura. Svobode tiska ni.

Stroški tiska znašajo letno nad en milijon dinarjev. In sicer:

»Delavec« 103.000 Din letno.

»Volksstimme« 204.612 Din letno.

»Munkas Ujsag« 18.160 Din letno.

»Radničke Novine«, Zagreb 117.000 Din letno.

»Radničke Novine, Beograd 146.000 Din letno.

»Glas« 24.000 Din letno.

»Živežarski Radnik« 31.992 Din l.

»Ženski list« 12.000 Din letno.

»Gradj. Radnik« 21.400 Din letno.

»Ujed. Železničar« 70.000 Din letno.

»Priv. Nameštenik« 68.156 Din l.

»Delavska Politika« 210.049 Din l.

»Snaga« 30.000 Din letno.

»Ujedin. Sindikati« 14.000 Din l.

»Svoboda« 60.000 Din letno.

Skupaj 1 milijon 130 tisoč 350 Din.

Po poročilih in referatih se je vršila debata. Živahna je bila, stvarna in plodovita. Noben kongres še ni pokazal toliko resnosti in odločnosti. Podana kritika, zahteve, vse je bilo podano jasno, odločno, ostro, da javnost na vse to ne bo smela molčati, da se bo moralo grehe, ki jih vrši sedaj ožja velekapitalistična klika nad državo in državljanji, prekiniti.

Kritiziralo se je delo Inspekcije dela, ki je res vse nekaj drugega, kakor ustanova v smislu zakona o zaščiti delavcev. V Beogradu in okolici, kjer je centrala Inspekcije dela, kjer je ministristvo socialne politike in narodnega zdravja, kjer je celokupna vlada, se po mnogih obratih in industrijah dela, ne 10 ur na dan, temveč 11 do 12 ur in to pri mnogih celo po nedeljah. Kako je potem šele po drugih krajih. Tam, kjer so strokovne organizacije, se še kolikor toliko spoštuje zakon o zaščiti delavcev, ker si organizacije znajo to izsiliti.

Za množico, ki ni organizirana, pa ni zakonov, je samo izmaganje. Tako je delavstvo postalo naravnost zasluženo delodajalcem. Žensko delo se plačuje na dan po 8 Din. Zahtevam, da se to odpravi, ostajajo gluha ušesa, ki nič ne slišijo. Ker ni za našimi zahtevami organizacije, so ušesa oblastnikov gluha. Če prisilimo Inspekcijo dela da gre kontrolirati, gre. Ali pride k mojstru ali podjetniku, ki govori z Inspekcijo dela skozi okno in na vsa vprašanja odgovarja, da je vse v redu.

In ko ga vprašamo, kaj je opravil in kako je odgovarja: »Vse je hrašo, vse je hrašo!« — In ko ga vprašamo, kaj je opravil in kako je odgovarja: »Vse je hrašo, vse je hrašo!«

Dvorana je bučala ogorčenja in smeja.

Kongres mora danes odločno in glasno zahtevati, da se odločilni krogi izjavijo: **ALI VELJAJO ZAŠČITNI ZAKONI IN SE TOREJ MORAJO IZVRŠEVATI, ALI NE VELJAJO.** Eno ali drugo. Če ne veljajo, moramo vedeti, KER BOMO POTEM VEDELI, KAM IN KAKO URAVNATI NAŠE KORAKE.

Imamo ogromno vojsko brezposelnih. To vojsko porabljajo kapitalisti, da plačujejo naravnost ničevne mezde. Zato se mora uveljaviti zakon o minimalnih mezdah. V Južni Srbiji delajo n. pr. kvalificirani delavci po 3, 6, 10 Din na dan in delajo v celem letu le kakšnih 6 mesecev. To je tam, kjer je mala obrt ali malo podjetje. Pa tudi v industrijah ni mnogo boljše. V industrijah Beograda so mezde po 3, 4, največ 5 Din na uro. Poznamo podjetja, kjer delajo delavci in delavke za 8, 10 Din na dan. In ne morda 8 ali 10 ur, temveč po 12 in več ur. Kako naj žive ti delavci? Kje naj in kako krijejo svoj deficit? V Srbiji so veliki in bogati rudniki. Tam delajo rudarji za 14 Din na dan. In to že po 10, 15 let. S čem se bodo vzdrževali na starost? Ogromni milijoni gredo v žep lastnikov, delavstvo pa gladuje. Zato mora biti uzakonjen zakon o minimalnih mezdah.

K debati se oglasi predsednik centralne Borze dela g. Krmpotić, ki je med tem prišel na kongres in poroča, da je centrala Borze dela sklenila, da izroči borzam po vsej državi 40 milijonov dinarjev, torej vso rezervo, obdrži si pa samo 4 milijone za vse eventualne slučaje.

Predstavnik oblasti se je oglašil in izjavil, da država ne gleda delavskega gibanja in organizacij po strani, nego ga podpira.

Beseda o delavskih zaupnikih je izzvala proteste. Delavski zaupniki postajajo nekaka žoga v rokah podjetnika. Inspekcija dela jih ne ve, ali ne sme zaščititi. Zahtevamo, da se temu pride v okom.

Kritika se loteva tudi Okrožnih uradov za zavarovanje delavcev. »Zavarovanje delavcev je delavska institucija in njene napake bomo kritizirali. Mi ima-

mo zato pravico, ker hočemo s to kritiko to zavarovanje zaščititi. Birokratizem, naj ne pretirava samega sebe. Zdravniki in uradniški aparat si predstavljajo, da je zavarovanje radi njih, ne oni radi zavarovanja oziroma članov zavarovanja.

To se bo moralo preurediti in to zahtevamo. Če intelektualci ne ve, kako bi se dostojno človeka vedel napram izmučenemu človeku-delavcu, vsemu izgaranemu, naj ne sprejema službe v Okrožnih uradih. Ker če ga bomo morali mi učiti, ne bo prijetno. Nesocialno čustvo mnogih teh ljudi, pa bodisi uradniki, bodisi zdravniki, je nevzdržno. Uradništvo, po večini namreč, (so častne izjeme), se obnaša, kakor da je institucija zavarovanja njegovo delo. Poskrbeli bomo, da se ga nauči drugače. Ni čuda, da je delavstvo postalo nezaupljivo napram svojemu lastnemu zavarovanju. Tako postopanje uradništva in zdravniškega osebja indirektno koristi sovražnikom delavskega zavarovanja. Zato so zahteve po decentralizaciji, po grupaciji zavarovanja, da ga bodo hitreje popolnoma likvidirali. Kritika je ostra, ali zato, da zaščiti ustanovo. Tam, kjer aparat bolniških blagajn ni iz delavstva in se ni potrudil, da bi razumel delavske interese, ne more delati v smislu socializma. Aparat se rekrutira iz šolskih klopi, iz šol, ki ne uče spoznavati življenja, kakršno je v resnici, zato ni v njih srčne kulture in socialnega čustva k bolnemu človeku. Saj bolan človek nič ne plača za njihovo delo v uradu, si mislijo, bolnik je samo član in zato se lahko z njim postopa kakor koli. To je aparat, ki se mora preurediti. Delavstvo ne sme biti v bolniških blagajnah samo član, ki mora plačevati in molčati. Njegove zahteve se morajo izpolnjevati. Delodajalci dolgujejo ogromne vsote bolniški blagajni. Te vsote se morajo iztirjati. Če si že la- ste pravico soodločevati v bolniških blagajnah, naj prej store svojo dolžnost napram njej, kakor mora in dela to delavstvo. Uprava beogradske občine dolguje na pr. bolniški blagajni 11 milijonov dinarjev.

Zavarovanje delavcev je delavska ustanova in kongres zahteva, da se napravi red in da se vse krivice in nepravilnosti odstranijo. No-voizvoljeni odbor URSSJ naj izvrši te sklepe in vse delavstvo bo stalo za njim.

Debata je bila zaključena. Sledilo je poročilo verifikacijskega odbora. Vseh delegatov in zastopnikov je bilo 130 iz vseh krajev Jugoslavije. In sicer so bili zastopani: Savez Metalških Radnika Jugoslavije, Savez privatnih nameštenika Jugoslavije, Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije, Zveza rudarjev Jugoslavije za Bosno in Srbijo, Zveza rudarjev Jugoslavije za Slovenijo. Savez šivačev, Savez monopolcev, Savez kožarcev, Savez gradjevinarskih

radnika, Savez malerjev, Savez soboslikarjev, Savez drvoделецev Zagreba, Savez drvoделецev Sarajeva, Savez drvo- delcev Beograda, Zveza lesnih delavcev Ljubljana, Živilci Zagreba, Beograda, Sarajeva, Tramvajci, Brivci Zagreba, Sarajeva, Tekstilci Beograda, Natakari Beograda, Savez soc. osiguranja Sarajeva, Savez glasbenikov, Savez hišnih uslužbenk, Pokrajinski odbori Beograda, Ljubljane (Strokovna komisija), Zagreba, Sarajeva, Novega Sada in Splita. Medstrokovni odbori iz Cetinja, Leskovca, Nareša, Zenice, Pčinje, Mostara, Maribora, Celja, Banjaluke, Niša, Novega Sada, Splita, Skoplja, Subotice, Vukovara, Čakovca, Varaždina, Tuzle. Poleg tega Delavske zbornice Beograd, Ljubljana, Zagreb, Sarajevo, Izvršni odbor URSSJ, Svoboda, Cankarjeva družba.

Odmor.

Med odmorom je bilo v vseh lokalnih Delavskih doma in Delavske zbornice živahno. Razpravljalo se je o vseh vprašanjih tako pri mizi, pri črni kavi in vinu, pri kosilu, v komisijah, ki so zborovale. Vseeno kakor enota, drevo, ki njegove veje krepko zraščene, razpravljajo o vsem, kako bi celoti bolje koristile in kako bi močno drevo še bolje okrepile.

Človek se je v tej prijateljski gnječi počutil kakor da je iz krutega vsakdanjega življenja zašel v nekaj svoj prijateljski svet, kjer slišiš z leve in desne, od spredaj in zadaj: »drug«, »sodrug«.

Vse slišano in predebatirano je bilo v nas prebavljeno še enkrat po domače, obširneje in vsi smo bili v zavesti in hvalili:

»Ta kongres je eden od najboljših, najmočnejših in najbolj reprezentativnih.«

In vsi smo bili srečni, ponosni, da smo prispevali drobtinico k tej moč- nosti in discipliniranosti.

Zvečer bo nam pa pokazalo kulturno društvo, pevsko društvo »Proleter« in umetniška grupa »Proleter« kaj zmoreta na polju proletarske umetnosti.

Bil je krasen večer. Pel je moški zbor »Proleter« in mešani zbor »Proleter«. Glasovi kakor da so iz srebrnih strun, dinamika, fonetika v zboru, njegova intonacija, se ne da povedati kar tako z besedami, to treba slišati. Ta koncertni večer je bil v šopku kongresa krasen cvet, krasen rdeči nagelj, ki je božal duše vseh. Ali poročilo o njem na drugem mestu.

Pozno je bilo, ko smo šli k počitku. Zakaj drugi dan, 16. decembra 1934 bo zaključek kongresa, manifestacijski zbor, reprezentativni moment kongresnih dni, ko bo govoril sodrug Žuo, predsednik strokovne internacionale, ter tajnik čehoslovaških strokovnih organizacij sodrug Tayerle in pa s. dr. Živko Topalović.

Janez Samojov:

Večer lepote in vzhizenosti

(Drobne beleške iz kulturnega večera »Proleter« v Sarajevu ob priliki kongresa URSSJ, dne 15. decembra 1934.)

Ko stopi človek iz dvorane, — kjer je ves dan sledil razpravam gospodarskega, sindikalnega in kulturno-gospodarsko-političnega značaja, se udeleževal debat, ko so možgani delovali napeto, preračunajoče, previdno, enako kakor človek, ki se spušča v težke gorske ture, preizkuša vsak korak, gotovost terena, da je njegova noga sigurna, — v drugo dvorano, v kateri zadira razvedrilo, duševno olajšanje, neke vrste prijetnega od- diha, se mu prsi napolnijo z nekako nerazumljivo naslado olajšanja in zadovoljstva.

Tako mi je bilo, ko sem stopil v dvorano Delavskega doma v Sarajevu tisti večer, ko je delavsko pevsko društvo »Proleter« priredilo v čast delegatam URSSJ-ovega kongresa koncertni, ali bolje prosvetni večer.

Dvorana, dasi ista, kakor po dnevi, ko smo zborovali, je dihala sedaj nekaj vabljivo-prijaznega; neko pričakovanje je objelo človeka, ko je stopil vanjo.

Občinstvo, ki je polnilo dvorano, je bilo praznično sveže, obrazi brezskrbno veseli, smehljajoči, oči so gledale pozdravljajoče. Zagrinjalo na odru pa je viselo, kakor pravilna stena, osvetljena od svetlobe žar- nic vsak hip pripravljena, da se umakne in nam pokaže deželo proletarske kulture, umetnosti in duševnega ustvarjanja.

Sedla sva s prijateljem-sodrugom na stol. Zraven je sedela sodružica Fanika.

»Malo pozni ste,« je rekla, kakor v pozdrav. »Začeli bode!«

Hotel sem odgovoriti nekaj v opravičilo.

Ali tedaj so ugasnile žarnice na stropu, ne- nadoma, kakor bi jih ogrnil somrak s svojim pleščem. Gučanje občinstva, ki je bilo, ka- kor gučanje gorskega potoka, hitečega preko skal in kamenja, je utihnilo. Istočasno se je odmaknil zastor s tihim, pravilnim šumom in na odru je bila lepa, umetniška slika — pevke in pevci »Proleter« — kakor s skrbno in spretno roko spleten venec iz 22- tero rož in cvetic ter 35-tero mladik in kore- nin.

Pevovodja je intoniral. Bramsova: »Kroz goru« je zazvenela kakor harfe, piano, pianissimo, naraščalo v forte in zopet pojemala.

Ploskanje. Burno, iz srca kipeče. Zdelo se mi je, da je celo ploskanje vseh tisočih rok, ki so bile v dvorani nekako uglašeno, harmonično, kakor bi se bala, da ne razbije lepote pesmi, ki je bila odpeta. Sledila je Mi- lojevičeva »Dugo se polje zeleni« in nato Mokranjčeva: »XV. rukovet« (šopek).

»Sodružica Fanika,« sem zašepetal in se nagnil k sosedu. »Ali slišite soprane? Kakor srebrne strune vriskajo, čisto in sočno? Ali, kakor strune viole, ki jih prebirajo roke virtu- zov. Tenorji pa so, kakor bi vriskajoči fantje na planinah preiskovali odmeve gor- skih pečin. V basih pa je grom za gorami. In vse to uglašeno v tako nebeško harmo- nijo, da bi večno poslušal. Sodružica Fanika, ali so to res glasovi pevki in pevcev »Prole- tera«, delavskega kulturnega društva?«

Nasmehnila se mi je sodružica Fanika in položila prst na jagodne ustnice, kajti »Rukovete« so radi neprestanega ploskanja morali ponoviti.

»Psst!«, je tiho opomnila. »Škoda vsa- kega akorda...«

Ko se je zagrnil zastor, da oznani kratek odmor, je rekla:

»Da, to so »Proleterji«. Sami proletarci-socialisti.«

In povedala mi je kratko zgodbo »Proletera«, delavskega kulturnega društva, ki

je nekak 30letni očak delavskega gibanja v Sarajevu, a še vedno mlad, čil in gibčen.

Zopet se je odmaknil zastor. Moški zbor je zapel močno, bojevit, kakor bi igrala polnoštevna godba na pihala, pesem: »Za- stava naša«.

Srca v prsih so kipel. Kako bi ne. Umetniško na višku je bilo prednašanje pe- smi, a fonetično čisto, da se je razumela vsa- ka beseda te bojevit delavske pesmi, pa bi ne zaplapolala srca?

Ploskanje, odobravanje, a na odru so zdajci vzvetele rože in cvetke — mešani zbor je stal pripravljen. Pesem Kalinkova »V njiz da po Volgje« je bila odpeta kakor vse prejšnje z lahkoto, preciznostjo, kakor sem še malo slišal takih pevskih zborov. Pri- merjati se smejo zboru Glasbene matice v Ljubljani. Dinamika prednašanja je bila tako popolna, da sem zaman iskal glasu, ki bi se čutil ali razlikoval le za dvaintridesetinko od ostalih. Vsi glasovi so bili povezani harmo- nično tako tesno, da so bili kakor morje in vendar kakor eden.

Ta koncertni večer je bil zares užitek visoke umetniške potence.

»Sedaj boste pa slišali slovensko. Laje- vičevega »Zelenega Jurija«, je rekla moja sosedica, sodružica Fanika.

Nasmehnil sem se:

»Tu v Sarajevu, pa slovensko pesem. Zares znamenita reč.«

»Saj je v Sarajevu tudi mnogo Sloven- cev.«

»O vem. Nas Slovencev in Rusov je po vsem svetu brez števila.«

Sodružica Fanika je hotela nekaj odgo- voriti, ali pevovodja je dvignil roko in »Ze- leni Jurij« je prijel v dvorano. Kakor bi peli pravi Slovenci, so bile izgovorjene be- sede. Objemajoče, se mi je zdelo, so plavali akordi po dvorani in se nas dotikali. Sopra- nistka je pela solo s tako toploto, s tako

polnostjo glasu, da sem pomislil, če ni to morda poklicna pevka iz opere.

»Ni,« mi je odgovorila sosedica, sodružica Fanika, ko so odšli to pesem drugič, ker ploskanja ni hotelo biti konca in so morali ponoviti. »Knjižničarka v Delavski zbornici je, — sodružica.«

Zadnja pesem Scheu-ova »Nek živi rad«, ki jo je zapel mešani zbor v slovo in bodrilo nam vsem, nas je navdal z nenavad- nim ponosom. V delu, da je življenje, ustvar- janje, je umetnost, je dvig človeka. Zato, naj živi delo, slava delu!

»Konec večera?«

»Ne.«

Dvorana se je spremenila v rajanje — telovadbo ob zvokih orkestra »Sloboda«. Ko- mu je v žilah plala kri, zahtevajoča ritmič- nega gibanja, je ostal v dvorani. Mi pa, ki smo ljubili božajoče dotikljuje klasične mu- zike bolj od ritmičnega gibanja, smo sedli v drugo sobo okrog belo pogrnjenih miz, s ko- zariči vina pred seboj, govoreči nekako z Gregorčičem:

»Točaj, le z nova kupo mi napolni, a pevec, pevka, pesem obnovi, toplote daj, sladkosti duši moji...« Za mizo so sedele sopranistke. Dekleta, žene, mične, smejoče, črnolase, — sodružice iz zbora »Proleter«. Zraven pa sodrug — pevec, s kitaro v roki.

Podpredsednik Internacionale, sodrug Žuo, njegova lepa žena, sodrug predsednik »Proleter«, odborniki, sodrug Ošlak med dekleti, sodrug Petejan, predsednik kongresa URSSJ, sodružica Milica Topalovićeva in Jakšičeva, in vsi mi drugi, ljubitelji petja in pesmi smo se vrstili kakor v vencu. Kdo bi nas vse naštel, kajti v razigrani družbi, kjer je židana volja, se ne šteje.

»Draže drugarice pevke,« je rekel so- drug Topalović. »Grla vaša naj pojo.«

Oglasili so se zvoki kitare.

Vesele božične praznike in srečno Novo leto

želijo svojim cenj. odjemalcem, delavcem in gostom ljubljanski obrtniki in trgovci:

A. Legat delikatese Ljubljana Miklošičeva cesta	Osvald Pengov trgovina in gostilna Ljubljana Karlovska c.	Niko Zupan parna pekarna Ljubljana Tyrševa 58	Josip Olup tovarna perila in oblek »Triglav« Ljubljana Stari trg Kolodvorska ul.
Joško Rozman izdelovalnica klobas Ljubljana Sv. Petra cesta	Kavarna Vošpernik Ljubljana Stari trg 4	Tovarna bonbonov in peciva Jos. Šumi nasl. D. in E. Hribar Ljubljana	Vatovec Adolf cvetličarna Ljubljana Ambrožev trg 2 Tyrševa c. 9 in Peglezen-Poljanska 2
Kr. dvor. dobavitelj Anton Verbič delikatese, špecerija Ljubljana Stritarjeva ul.	Ivo Lasan gostilničar »Dalmacija« Sp. Šiška Vodnikova ul. 17	I. Strojanshek trgovina »Pri zvonu« Ljubljana Pred Škofijo	Jakob Jesih, ml. mesar Ljubljana Šolski drevored in gostilna Rudnik
Ivan Lupše modna, manufakturna in galanterijska trgovina Ljubljana Karlovska cesta	Franjo in Pavla Kavčič kavarna in restavracija Ljubljana Prule	J. Javornik mesarija, prekajevalnica Ljubljana Šolski drevored	L. M. Ecker, sinova kleparna in podjetje za izpeljavo vodovodnih del in strelododov Ljubljana Slomškova ul.
Maks Nedog pralnica, čistilnica in barvarna Ljubljana Dolenjska cesta in Kongresni trg	Avtomatični bufet DAJ—DAM Ljubljana	Ljubljanski oblačilni bazar Ljubljana Mestni trg	
Andrej Dolinar parna pekarna Ljubljana Smartinska c.	Jože Meznarič pekarna Ljubljana Tržaška c. 24.	A. Kassig krznarnica in izdelovanje čepic Ljubljana Židovska ul. 1	
Makso Soklič špecerijska trgovina Ljubljana, Trnovo, Pred konjušnico	Cvetličarna Split Ivanka Benedikt Ljubljana Franciščanska ul.	Brata Moskovič trgovina usnja Ljubljana Jurčičev trg	

Vesele božične praznike in srečno Novo leto

želijo svojim cenj. odjemalcem, delavcem in gostom celjski obrtniki in trgovci:

IVAN RAVNIKAR veletrgovina barv, lakov, firneža Celje Kralja Petra c. 21	Filip Čulk kolarstvo, izdelovanje smuči Celje	Franc Zangger Celje	Josip Zidanšek Celje Spodnja Hudinja
Karl Goričar vdova , Celje Zaloga papirja in pis. potrebščin	Ana Čulk delikatesa in trgovina Celje Dečkov trg 3	A. Pongračič mehanična izdelovalnica vseh vrst pletenin Celje	I. Knechtl krznar Celje Slomškov trg
Karl Loibner delikatese, špecerija Celje	Vestje, žemperje, puloverje in vse vrste pletenine se dobi po ugodnih cenah pri PUŠNIK BETI Celje Cankarjeva 4	Franc Leskovšek knjigarna in trgovina s papirjem Celje Glavni trg 16	Štefan Domanjko Celje-Gaberje, Lastni dom 11.
F. Junger delikatesna trgovina Celje Prešernova ul. 8.	Kino Union Celje	Martin Orehovec krznar in izdelovatelj raznih čepic Celje	Franc Gorjanc mesar Gaberje pri Celju
Maks Zabukošek modna krojačnica Celje Cankarjeva ul. 2.	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim cenjenim odjemalcem SOKO-OBLEKE Celje Kralja Petra 22	Franc Dobrovičnik manufakturna in modna trgovina, industrija prešitih odej in perila Celje	Ivan Golmajer trgovina in gostilna »Wilson« Celje-Gaberje
Franc Korošec parna pekarna Celje Kralja Petra c. 33.	Amalija Prelog mlekarna in trgovina živil Celje Kralja Petra 24	Anton Petek manufakturna in moda Celje Prešernova ul. 21 Dečkov trg	Rozi Zamparutti delikatesna trgovina Celje
Vsem se priporoča Gostilna pri Braniboru Celje Kralja Petra c. 41	Anton Permoser mesar in gostilničar Gaberje Celje	Jos. Kirbiš parna strojna pekarna, celjska tovarna kvasa in slada Celje	P. Matkovič & Comp. Celje Gosposka 3
Albert Jarh trgovina z mešanim blagom Celje Gaberje	Anton Permoser mesar in gostilničar Gaberje Celje	Amerikanska vulkanizacija scientifično delo Jezernik Rudolf Celje Ljubljanska 10	Ivo Bizjak brivec Celje Spodnja Hudinja
Marija Lapornik gostilna Narodni dom Celje	Rok Meštrov trg. z mešanim blagom in vinotoč Celje Za Kresijo 6	Hotel »Union« in restavracija M. Silič Celje	Bonboniera Anton Hriberšek Celje Prešernova 1
F. Lebič restavratorka »Hotel Beli vol« Celje	Vinko Kukovec stavbeno podjetje, tesarski mojster, trgovina z lesom in parna žaga Celje	Štefan Turk mesar se priporoča kot podružnica št. 20 in mesarija na Sp. Hudinji	Valentin Hladin manufakturna trgovina Celje
Josip Delakorda trgovina z mešanim blagom Celje Mariborska ul. 16	R. SALMIČ urar in zlatar CELJE Narodni dom	Hotel Pošta gostilna in mesarija	Jos. Vranjek dežnikarna Celje
Anton Fazarinc špecerijska in delikatesna trgovina Celje	BATA poslovodja Henrik Filip Celje Glavni trg 8	Ivan Mastnak trg. z manufakturno in konfekcijo Celje Kralja Petra 15	Karel Pančič parna pekarna Celje Breg
M. Wernik trgovina s špecerijskim, galanterijskim in kolonijalnim blagom Gaberje Celje	Reberšak Anton restavracija Zeleni travnik	M. Sribar trgovina-izdelovalnica perila, ročnih del, pletenin i. t. d. Celje	Prva celjska čistilnica in likalnica Jožica Leskovšek kem. čiščenje, likanje, plisiranje itd. Celje Gosposka ul. 13.
Ivan Kvas fotograf Celje Dečkov trg 3	Matevž Zadravec pekarna Celje Gosposka ul. 3	Albin in Antonija Planinc splošno mizarstvo in zaloga vseh vrst krst Celje Ipavčeva 13	Matija Esih mesar Celje Breg
Franjo Jakše brivec in frizer Celje, Sp. Hudinja Gostil. Amerika	Mary Smolnik modistinja Celje I. hrv. št.	Drogerija »Sanitas« Celje Ljubljana Trbovlje	J. Jelenz, Celje Podružnica Slovenjgradec
Stermecki Celje	Jos. Jagodič špecerija, železnina, kuhinjska posoda Celje Glavni trg Gubčeva ul.	Drago Gams trg. koles in šivalnih strojev Celje	Anton Hofbauer trgovina z usnjem, čevlji, potrebščinami in vsem v to stroko spadajočim orodjem Celje Gosposka ul. 6
		R. Grobelnik gledališki frizer za dame in gospode Celje Centrala Glavni trg in podružnica poleg hotela Evropa	Srečno novo leto ter se še nadalje priporoča Jos. Plavc trg. z mešanim blagom in točilnica Celje Vrazov trg 1

Vesele božične praznike in srečno Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem, delavcem in gostom jeseniški obrtniki in trgovci:

Ivan Bernik mesar in prekajevalec Jesenice	Wergles Ivan st. mesar Jesenice	Rakovec Ivan brivski in damski salon se še nadalje priporoča Jesenice	Pavla Arneš — Čop Joško pekarna in slaščičarna Jesenice
Košir Jože modna trgovina in Tivar-obleke Jesenice	Benedičič Franc modno krojaštvo Javornik 66	Stojan Ivan splošno krojaštvo Jesenice Obrtniška 23	Rant Zdravko trafikant in urar Jesenice
Josip Pogačnik trgovina čevljev Jesenice—Ljubno	Zvezda Ivan trgovina in krojaštvo Jesenice	Franc Vavpotič tapetnik Jesenice	Repe Janko n Frančiška poslovodja in gostilničarka v Delavskem domu na Savi se priporočata za nadaljni obisk. Vedno najboljša postrežba. Jedila vedno na razpolago. Najboljša pijača
Gogala Ivan krojaštvo in trgovina se nadalje priporoča Jesenice	Pučko L. trg. koles, šival. strojev, gramofonov radio-aparatov in športnih potrebščin Jesenice	Zavrli Matevž gostilna in mesarija Javornik	
Praprotnik Tone parna pekarna Jesenice	Vidic Konrad pekarna in slaščičarna Jesenice	Mihelač Josip splošno krojaštvo Jesenice	

Kriza rudarskega starostnega zavarovanja

Po časopisju in tudi v širši javnosti se zadnje čase mnogo razpravlja o krizi Pokojninske blagajne in nujni potrebi sanacije iste. Namen tega članka je, številčno podati sliko o tej prevažni socialni ustanovi rudarskega in plavžarskega delavstva. Uvodoma pa moramo naglasiti, da je Pokojninsko zavarovanje varno in sigurno le tedaj, ako ima zadosti kapitalnega kritja.

Iz poročila meseca avgusta t. l. je razvidno, da je zavarovanih pri Pokojninski blagajni 9625 aktivnih članov. Najvišji dopustni 14 odst. prispevek znaša mesečno Din 1.020.803.—, ali povprečno Din 106.06 na posameznega člana.

Da bi bilo to naše zavarovanje res stabilno, tedaj je treba pogledati kakšno kapitalno kritje bi morali imeti, da bi bila ta panoga zavarovanja rudarskega in plavžarskega delavstva res zdrava in da bi mogla izpolnjevati svoje obveznosti. Za izračunavanje tega kapitalnega kritja je potrebno, da vzamemo za podlago prispevek in pa članska leta, ker se tudi na podlagi 35 članskih let odmerja polna pokojnina. Predstavljamo si, da je vsaj približno čez polovico članov, ki imajo več kot pa 17 in pol leta članske dobe, in če računamo še dve leti več, to je samo 19 let in pol, ter celotni 14 odst. kategorijski prispevek, razviden iz poročila za mesec avgust t. l. Din 1.020.803 s 4 odst. obresti, dobimo vsoto 406.062.880, je to vsota kapitalnega kritja, katerega bi aktivni člani morali imeti v tej važni panogi starostnega zavarovanja.

Upokojenci.

Po poročilu za mesec avgust imamo v naših skladnicah po novih pravilih iz 1. januarja 1925:

Upokojencev 2327, vdov 554 in 659 sirot, skupaj 3553. Pokojnine, ki jih sprejemajo ti vsi skupaj, znašajo mesečno Din 1.149.660 ali povprečno Din 323.54 na člana. Upravni stroški in drugi izdatki skupaj 1.169.417 Din, ali 2.03 odst. povprečnega kategorijskega primanjkljaja na mesec. Omenjamo, da k temu računu niso všteti stroški pokojnin staroupokojencev iz leta 1925, katerih je skupaj 2096.

Ker prihajamo sedaj v dobo 10-letne prakse v Pokojninski blagajni po novih pravilih iz leta 1925, si moramo predložiti sliko tudi za 10 let v naprej, kako bo to izgledalo. Takoj pa moramo naglasiti, da na žalost ni za pričakovati, da bi se dvignilo število aktivnega članstva, kar bi dalo večji mesečni prispevek, na drugi strani je pa za pričakovati povečanje števila upokojencev, ker sedanja modernizacija obratov zmanjšuje število zaposlenega rudarskega in plavžarskega delavstva in tako povečuje krizo v tej panogi zavarovanja. Uverjeni smo, da se bo upokojevanje, kakor že zgoraj rečeno, še množilo v tej prihodnji 10 letni dobi in da šele potem pride polagoma v ravnotežje med številom na novo upokojenih in umrljivostjo upokojencev. Po našem mnenju se bodo upokojitve od l. 1934 zvišale za 16 oseb mesečno, ali 192 oseb letno, tako, da bi se v prihodnjih

10 tih letih pomnožilo število upokojencev od sedanjih 3553 na 5537 in bi se sočasno s tem dvignili tudi stroški za pokojnine od 13 milijonov 796 tisoč na 21 milijonov 883 tisoč Din koncem leta 1945, t. j. od 16.02 odst. na 30 odst. kategorijskega zasluga.

Sanacija.

Glavna skupščina je leta 1934 odobrila usnutek zakona, po katerem naj se vse vrste rudnin obdavčijo in da se iz tega davka ustanovi posebni centralni fond, iz katerega naj bi se sanirale pasivne bratovske skladnice. Posebna deputacija je osebno izročila tozadevno spomenico g. banu Dravsko banovine, ter ga ob tej priliki tudi prosila, da naj čimprej nakaže po banovinskemu proračunu že odobreno vsoto, za sanacijo brat. skladnice. Prav tako je ta ista delegacija osebno izročila spomenico tudi g. ministru za šume in rude, kateri se je za stvar živo zanimal in obljubil vso svojo pomoč. Ljubljanska Glavna bratovska skladnica zadevo ni pustila zaspiti, ampak je stalno opozarjala vse merodajne faktorje o bližajoči se katastrofi Pokojninske blagajne, tej akciji so se pridružile tudi Delavske zbornice, kakor tudi celotno članstvo potom javnih shodov v revirjih. Za želeto je, da se ob 12. uri na vseh merodajnih mestih resno prične pozitivno delo za sanacijo Pokojninske blagajne po načrtu Glavne skupščine ljubljanske bratovske skladnice.

Sanacija Glavne bratovske skladnice za dravsko banovino naj bi se izvršila sledeče:

Dotacija centralnega fonda naj krije ves primanjkljaj nad 14 odst. pri-poleg tega še 10 odst. celotnih izdatkov za sanacijo kapitalnega kritja. 2.03 odst. primanjkljaja znaša Din 1.775.000 za leto 1934 in 10 odst. sanacijski prispevek bi znašal 1.379.000 Din, ali skupaj 3.155.000 Din. Tako, da bi sedanji kapital z obrestmi vred ostal nedotaknjen za dobo 10. let. V tej desetletni dobi bi se zbralo kapitala s 4 odst. obresti skupaj približno 42 milijonov Din, razume se z 10 odst. sanacijskim prispevkom skupaj.

Tu smo navedli konkretno stanje Pokojninske blagajne, ter pokazali tudi v številkah resno opasnost za nje obstoj. Pokojninska blagajna more obstati le, če se izvede sanacija po načrtih, ki jih je predlagala letošnja glavna skupščina Glavne bratovske skladnice za Dravsko banovino. Če do te sanacije ne pride, potem je neizogiben propast te najstarejše panoge rudarskega in plavžarskega zavarovanja. Zato ponovno opozarjamo vse merodajne faktorje kakor tudi širšo javnost, da se zganejo o zadnjem momentu in pomagajo izvesti to sanacijo, s samo debato in anketami pa stvari ne bo nič pomagane. Resno pa dvomimo, govorimo odkritosrčno, da do tega pride, kajti današnji kapitalistični sistem, ki je žal še vedno močnejši od delavskega razuma, tega ne bo dopuščal, ker odločujoči gospodarski krogi vedno vpijejo, da so socialna bremena pretežka in previsok riziko za njih gospodarstvo,

rudarsko in plavžarsko delavstvo v enotni strnjeni fronti more po svojih strokovnih organizacijah mnogo pomagati k temu, vsaj s tem, da budno stoji na straži tega zavarovanja in da pove svetu, v kakšnem položaju se nahaja. Pravilno pa je, da so se temu vprašanju zadnji čas posvetile tudi prizadete občine, smatramo, da so poleg strokovnih organizacij one najbolj upravičene, kajti če resnično pride do tega, kar pa mi vsi ne želimo, da to zavarovanje pro-

pade, potem pride na občine zelo težko breme, skrbeti za reveže in izmozgance, ki so dali vse svoje življenje in svoje zdravje, po največkrat tujemu kapitalu, kateri je vrgel sem in tam kako drobni-nico v občinsko blagajno, za obresti jim bo pa ostavil te reveže v trajno preskrbo do njihove smrti. Rudarji, plavžarji, tak je naš položaj, zavedajte se ga, zdramite se!

Kemperle Blaž

t. č. podpredsednik glavne brat. skladnice.

Pripravite se na volitve obratnih zaupnikov

V smislu določb zakona o zaščiti delavcev volijo delavci in nameščenci vsako leto v mesecu januarju svoje obratne zaupnike.

Delavska zbornica v Ljubljani objavlja v tem smislu razglas, po katerem volijo delavci in nameščenci v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in podobnih podjetjih zaupnike za leto 1935.

Volitve se vrše z neposrednim tajnim glasovanjem.

V podjetjih do 20 delavcev se volijo en zaupnik, od 21 do 50 največ trije zaupniki, od 51 do 100 največ štirje, od 101 do 150 največ pet zaupnikov, od 151 do 450 največ šest, če je več kot 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, ne pa skupaj več kot 16. Če je v podjetju zaposlenih več kot 10 nameščencev, volijo vsak svoje zaupnike. V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več zaupnikov, morajo izvoliti enega nameščenci.

Volijo vsi delavci in delavke, ki so 18 let stari in so takrat zaposleni v obratu. Voljeni pa smejo biti polnoletni delavci in delavke z državljanskimi pravicami, ki so zaposleni v obratu.

Mandat izvoljenih zaupnikov in namestnikov traja eno leto.

Ogorčen protest vseh vajencev

Kako dolgo bo šlo še tako naprej?

Prejeli smo: Dne 14. decembra t. l. se je zopet zgodil slučaj, ki je jasno dokazal, da se pri nas zakoni več ne spoštujejo, posebno pa zakoni o zaščiti vajencev. Omenjenega dne so v Strojnih tovarnah in livarnah bili pomočniki in vajenci priče grdega trenutka, kako je velespoštovani gospod, zaupnik Narodne strokovne zveze, po poklicu na strgarski pomočnik, po imenu Ivan Satler, kazal svojo srčno kulturo s tem, kako je napadel 20 letnega vajenca P. V. in mu izruval šop

las. Seveda je prizadeti vajenec podvzel vse korake za zadoščenje, ali mu bo uspelo, tega ne vemo, kaj vendar...

Sedaj pa zahtevamo jasnega odgovora, kako dolgo bo šlo tako naprej? Saj nismo med ljudožerci, ampak smo v svobodni Jugoslaviji. Časi suženjstva so minuli, nas vajence pa hočejo imeti še vedno zaslužnjene, toda, ali bomo to dopustili? Ne in ne! Vajenci vsi v organizacijo, da se bo zakon izvajal. V organizaciji je moč in v moči je svoboda!

Razveljavljena naredba o zapiranju in odpiranju obrtnih obratov

Nova banska naredba o odpiranju in zapiranju obratov, ki se je imela uveljaviti dne 13. t. m., se ne uveljavi, kakor razglasa banska uprava. V veljavi ostane dosedanja naredba z dne 6. maja 1930.

Vest o sistiranju uredbe je zlasti globoko prizadela dvoje poklicev: pekove in frizerske pomočnike ter pomočnice.

Pekovski in frizerski pomočniki v Ljubljani so sklicali v soboto 15. t. m. protestni shod, kjer so se zglasili strokovna komisija je vložila pritožbo.

Dopoldan, 16. decembra 1934, se je nadaljeval kongres. Komitije so sporočale svoje sklepe in resolucije so se sprejemale.

Nato se je izvolil novi odbor URSSJ. In sicer: Luka Pavičević, Bogdan Krekić (tajnik), Dušan Stojilković (vsi iz Beograda), Vladimir Pfeifer, Adolf Kunčič, Ilija Sarate in Franej Kršnik (vsi iz Zagreba), Ivan Čelešnik, Jurij Arh, Lovro Jakomin, Stanko Vidović (vsi iz Slovenije), Jovo Jakšić, Peter Medić iz Sarajeva, Leon Močara in Gašpar Miler iz Novog Sada, Marko Kulin in Mate Ivšić iz Splita ter Milorad Belić, Branko Jovanović, Svetozar Miletić in Dragiša Stanišić. V finančno kontrolo: Vinko Vrankar, Aleks Jovanović (Beograd) in Anton Rozmajer (Novi Sad).

Obenem s kongresom URSSJ so zborovale tudi delavske kulturne organizacije ter se je ustanovila »Radniška kulturna zajednica«. Med drugim je sklenila, da se dela na to, da se ustvari delavsko založništvo, ki bi izdajalo knjige in časopise ter da se predloži kongresu URSSJ, da sklene letno plačevanje kulturnega davka, takozvani kulturni dinar, to je 1 Din na leto od vsakega člana, kar bi dalo pri dosedanjem članstvu URSSJ, ki ga je 30.000, celih 30.000 Din. Ta predlog je potem kongres URSSJ tudi sprejel.

V odbor te kulturne jednote so bili izvoljeni: Univerzitetni profesor dr. Dragiša Djurić, profesor Milica Topalović, Milorad Belić, Bogdan Krekić iz Beograda, Vladimir Pfeifer iz Zagreba, Anton Rožmajer iz Novog Sada, Ciril Štukelj (Svobodaš) iz Ljubljane, Peter Rajković in Panta Krekić iz Sarajeva.

Ob treh popoldan, v nedeljo 16. decembra. Zvočniki so nastavljeni po vseh prostorih Delavskega doma. Dvorana sama je že prenapolnjena. Tudi v ostalih prostorih, še v dveh dvoranah, gostilniških prostorih, veži, vrve množice, da se mora človek prerivati, če hoče naprej. Šum množice polni vzduh, smeh, govor, živahnost vsepnek je v prostorih Delavskega doma.

Oder je zakrit. Zastor se pregiblje, vidno se nekaj na odru pripravlja. — Zasliši se signal. Množica utihne. Nenavadno čustvo objame človeka, ko naenkrat vse okrog njega utihne, a je maloprej še šumelo, govorilo, se gibalo. Sedaj pa naenkrat kakor pred viharjem ozračje in vlada grobna tišina vsenaokrog. Samo oči gledajo na oder, zadaj stoječi stegujejo vratove, stopajo na prste, zunaj v ostalih dvoranah, na hodniku dvigajo glave nehotе, kakor da vseno čutijo, da bodo videli skozi stene zidu na oder.

Tedaj se zagrinjalo razgrne. Obsevan od luči stoji mešani zbor »Proletera« na odru. Dekoracija te slike je podkrepjena s pevkami, katerih lepi

črnelasi kodri so kakor venci okrog mičnih obrazov, a pevci zopet, kakor markantne pojave okvirjajo vso to sliko. Nad glavami, tesno nad njimi, pa z nekako reprezentatno veličino stoje besede in govore z mislimi vseh gledalcev, ki jih nehotе čitajo:

»Proletarci vseh dežel, združite se!«
Pevovodja dvigne roko. Zamahne. In iz grl 40 pevcev in pevk, če sem prav štel, zaori pesem, ki nas dvigne s sedežev in nas objame s ponosnosladkim občutkom in ponosom:

»Vstanite sužnji iz prokletstva...«
Pesem delavske skupnosti, celote, pesem Internacionale je zatrepetala v zraku, plavala k nam in nas objemala: Mešani pevski zbor »Proletera« je s svojim naravnost umetniškim prednašanjem pesmi, akordov odprl zadnjo stran ponosne knjige kongresa URSSJ.

Ploskanje je stresalo šipe na oknih, ko je padel zastor in je utihnila pesem. Nato se je dvignil zastor zopet. Na odru je bilo predsedstvo kongresa, zraven govorniška miza, pri mizi pa je stal mikrofon, da bodo slišali tudi tisti, ki niso v dvorani, besede govornikov Jouhauxa (Žua), Tayerlea in dr. Topalovića.

Predsednik, s. Petejan, je otvoril nadaljevanje kongresa. Pozdravil zastopnika francoskih strokovnih organizacij in podpredsednika strokovne internacionale sodruga Žua ter mu dal besedo.

Ploskanje, pozdravni vzkliki so polnili dvorano, ko je stopil h govorniški mizi, k mikrofonu, sodrug Žuo. Nato pa je nastala tišina. Sugestivna modulacija govornikovega glasu, geste, je vplivala na poslušalce in čeprav niso razumeli francoščine, vsaj večina poslušalcev ne, je dvorana grmelala ploskanja in odobravanja pri vsakem šlagerju retorično tako dovršenoumetniško izneseno, da sodrug Žuo v resnici zasluži sloves največjega retorika.

Pozdravil je v začetku svojega govora v imenu francoske demokracije in francoskega delavstva delavstvo Jugoslavije in je rekel, da je prvič sedaj v Sarajevu, a da je naravnost začuden in zadivljen nad tem, kar je tukaj videl in našel. Našel je, pravi, oživitvene ideale ujedinjenih strokovnih organizacij. Veseli ga, da vidi zbranega toliko delavstva različnih ver in plemen enega naroda, ki so prežeti z eno idejo, proletarsko miselnostjo. Govoril je o današnji mednarodni situaciji, ki je zelo temna in resna. Povdaril je da delavski razred zastopa idejo miru in se bo za njo boril z vsemi silami. Orisal je razmere pod katerimi živi delavstvo na svetu in pogoje pod katerimi se razvijajo delavske strokovne organizacije v raznih državah. Omenil je mirovno pogodbo v Versaju, ki je s svojimi odredbami dajala velike nade delavskemu razredu, a se te nade niso realizirale. »Dokler pa ne bo miru med dr-

žavlani samimi in zadovoljstvo med njimi,« je povdaril z močnim glasom, Žuo, »ni mogoče pravi mir.«

Sodrug dr. Topalović je govor s Žuo prevedel izbornu na srbohrvaščino.

Za prevodom govora sodruga Žua ki ga je imel sodrug Topalović, je govoril generalni tajnik čehoslovaških strokovnih organizacij, sodrug Rudolf Tayerle. Govoril je češki, a so ga vsi dobro razumeli. Orisal je razmere delavstva v čehoslovaški republiki in kako delajo čehoslovaške strokovne organizacije. Iz njegovega govora se je videlo, da so čehoslovaški sodrugi močno disciplinirani v svoji organizaciji in zato tudi njihove strokovne organizacije so pomemben faktor v vsem gospodarskem gibanju države in odločni borci za delavske pravice in v izvrševanju socialnih zaščitnih zakonov.

Žel je živahno odobravanje in pozdravne medklince čehoslovaškim sodrugom.

Govor sodruga Topalovića, ki je sledil nato, je bil pa govor državnika, da rabim ta izraz, ker je pokazal vso krivico, ki občuti delavno ljudstvo od peščice kapitalistov, ki drže vladu v svojih rokah in ji diktirajo svojo voljo.

»Ta kongres«, je dejal sodrug Topalović, »je zboroval brez bojazni in brez pridržkov ter povedal javnosti vse, kar teži delavstvo

Kdor ima ušesa naj sliši resnico, ki jo je povedal kongres. Politika, ki se vodi pri nas, je podobna srednjeveškim razmeram, kjer so se prepirali z vsresnobo in besnostjo, ali lahko na glavič bučike stoji 90 ali 99 hudičev. Nehajte z oviranjem delavskega gibanja. To vaše delo, filozofi 90 ali 99 hudičev, je rezultat 300.000 brezposelnih. Mnogo malih ljudi-obrtnikov in drugih je s to vašo politiko uničenih. Pri vas ni nobene gospodarske politike, ni je za delavce, ni je za male ljudi, ni je za milijone kmetov. To je danes kongres URSSJ moral povedati glasno, da se sliši. Naj se to piše, naj se te besede tega kongresa ne konfiscirajo, zakaj mora jih slišati javnost. Govorili smo v interesu države. Diktatura pičlega kroga gotove klike kapitalistov, si je vzela monopol na politiko, ki ni politika. Zakon o zaščiti delavcev jasno in točno določa šurnik v industriji. A to se izigrava. Lahko bi dve tretjini brezposelnih dobilo delo, če bi se ta zakon spoštoval. Če se spoštuje zakon buržoazije, ki štiti njeno privatno lastnino, naj se, ker smo teoretično vsi državljani enako pred zakonom, spoštuje zakon o zaščiti delavstva, o zaščiti njegove privatne lastnine — delovne moči. Organizirana moč delavstva je premalo kompaktna in premalo borbena, da bi uveljavila v celoti svoje zakone, kakor dela to buržoazija. To treba, da delavstvo zna in si zapomni in si vse to ure-

di. V atmosferi takšne politike je padlo narodno gospodarstvo od 60 na 30 milijard, a število brezposelnih, kakor je že rečeno, je naraslo na 300.000, omajala se eksistenca milijonov malih obrti in tistih samostojnih poklicev, ki so pred razvojem industrije predstavljale najmočnejšo oporo individualistične gospodarske delavnosti.

Ker so jim odvzete življenske možnosti, so vrženi v neprestano skrb za vsakdanje življenje. Istočasno so se pa delovni pogoji poslabšali, delovni čas se kljub 8 urnemu zakonu drži na 10, 12 in celo 14 ur dnevno. Omajana eksistenca teh množic ne more biti opora državi in njena moč. Tak položaj in te razmere ustvarjajo same potrebo, da se te množice strnejo v organizacijo, ki bo ustvarila novo razdobje in nove smeri političnega življenja, ki je ob enem pogoj življenske eksistence vsega naroda. V naši državi ni organizirane borbe proti krizi. V mnogih drugih državah se delajo v tem pravcu razni napor, a pri nas se gospodarska politika bavi samo z zmanjšanjem kreditov. Ne more se reči, da ni pri nas dobro organiziranih grup industrijcev in drugih gospodarskih faktorjev, ki vplivajo na vodstvo gospodarske politike. Ni to baš beograjska čaršija, ni to niti beograjska industrija. To je grupa tistih močnih industrijcev, ki so močnejši v Zagrebu in Ljubljani od onih v Beogradu. In ti uveljavljajo to, kar njim konvenira. Dobra, pametna gospodarska politika bi morala v prvi vrsti zlomiti te močne vplive te dobro organizirane kapitalistične klike. Če bi se upoštevalo 8 urno delo, bi bilo zaposlenih nad 120.000 brezposelnih.

»Gospod Uzunović, predsednik kraljevske vlade«, govori sodrug dr. Topalović, »nas je pozval, naj sodelujemo v stranki. Ali ta stranka je naravnost eksponent, sodrug, eksponent vaših delodajalcev. Delavske izkušnje po vsem svetu, kjer so delavci in delodajalci v eni stranki, nas uče, da to odklanjamo. Ako gospoda misli pošteno na sodelovanje, naj nam puste, da ustvarimo svojo svobodno politično organizacijo. Zahtevamo svobodo govora, zborovanja in svobodo tiska. Nimamo nobene želje, da bi stopili v vladu in še le potem ustvarjali stranko. To povemo odkrito in brez kompromisa.«

Sledilo je burno ploskanje in odobravanje.

Sodrug dr. Topalović je nadaljeval:

»Zahtevamo, da se nas sliši, da se naša beseda tiska povsod, ker ni to glas posameznika, temveč glas organizirane množice delavstva in delovnega ljudstva. To je v interesu miru, v interesu notranjega miru v državi, v interesu inozemstva in ugleda naše države, zato nam dajte, da svobodno odločamo v naših političnih vprašanjih. Nečemo voditi destruktivno politiko. Biti hočemo nepobito konstruktivni. Naše sodelovanje bo prineslo ozdravitev razmer v naši državi v vseh smereh. Mi smo vsled razmer tisti, ki lahko v največji meri ohranimo gospodarstvo v državi. V svoji kritiki bomo pokazali na vse, kar zahteva napredek gospodarstva in države in kar bi se lahko izvedlo v korist najširših slojev delovnega ljudstva in s tem, kajpada, države. Politični program narodnega jedinstva ni za nas nobeno vprašanje, ker je to za nas osnovni pogoj, ki smo ga postavili že davno prej, nego se je ustvarila Jugoslavija, še za časa črnožoltga režima. V interesu narodnega gospodarstva, v interesu delovnega ljudstva, ki tvori ogromno večino državljanov v Jugoslaviji in s tem v interesu narodne odbrane, je potrebno naše sodelovanje, ki bo prineslo zadovoljstvo, pomiritev in maksimum mogočnosti zaslužka vsakdanjega kruha vsem, ki so v skrbih zanj. A to le, če se nam da svobodno voljo, da ustvarimo, kakor že rečeno, svojo lastno svobodno politično organizacijo.«

Sledilo je dolgotrajno in burno ploskanje po dvorani in v vseh ostalih prostorih vsega Delavskega doma, kjer so poslušali s pomočjo zvočnikov, da je Delavski dom bobnel kakor orkan.

Sodrug Petejan je kot predsednik izrekel besede zahvale sodrugom, v vznesenih besedah povdaril reprezentativni pomen kongresa URSSJ in vseh

V črni obleki sedeča sodružica Mila, z okroglo glavico, v okvirju črnih las, smejoča se kakor vrtinca, je zapela Pianissimo. Nežno — liričen tember soprana se je prepletal z glasovi kitarinih strun in z mrmrajočim baritonom pevca ter plaval po ozračju, se dotikal naših ušes ves v hrepenenju, koprneče, sedaj naraščajoče, zahtevajoče, a zopet tiho tožeče in se izgubljal nekam v nedogled vse tišje in tišje.

Sodružica Mila je pela bosanske narodne pesmi, krasne sevdalinke. Zanosito, koprneče zvane sevdalinke, sedaj tožeče, božajoče, da je srce v prsih čakalo koprneče poljuba.

»Tebe ljubim,« je zapela s tako polnim zvokom hrepenenja, njeni beli zobje so blebskali, oči sijale polne ognja, poteze lepega obraza so bile v pričakovanju in rdeče ustnice so se odpirale kakor čaša vrtinice.

Peti pesem s takim občutkom, s tako mimiko, je nebeško življivanje svojih čustev in nepopisna nagrada poslušalcem.

Sopranistka, sodružica Tončka je zapela arijo iz opere Keštana z vsem ognjem strasti. Tomber koloraturnega glasu je trepetal v visokem »e« in celo v »i« čisto in polno, kakor bi pela dvojna struna na harli.

»Sodružica Tončka je že pela v operi Koštano. Opera pevka je takrat zboleva, pa je vskočila na pomoč naša Tončka«, mi je povedal predsednik »Proletera«.

Angelina je zapela romanco: »O te črne oči« z glasom polnim hotenja. Njen dramatičen sopran je bil poln in čist.

V mislih se mi je pojavilo kakor vprašanje:

»Saj to je kakor elitna družba? Kje sem?«

In vprašal sem celo sodruga Petejana. Nasmehnil se je:

»Da. Vse to je naše. Socialisti. Nastavljeni Borze dela, Delavske zbornice, Okrožnega urada in njih žene in hčerke aktivno sodelujejo v pokretu.«

»Tega pri nas ni,« sem rekel.
»Eh, pri nas? Vskaku se zdi, da bi se pomislil. Teh nekoliko, peščica, ki še dela, so že š, ča, a ostali so prišli h kruhu in kaj še treba več. Tu pa — vidiš sam. Domače vse, delavska elita, lata morgana tiste dobe, ko bo proletarec res človek.«

In v zvokih sevdalinke, ki sta jih peli sodružici v duetu s spremljevanjem kitare, mi je sladkobolno utripalo srce, kakor bi sprasčevalo:

»Zakaj pri nas v Ljubljani ni mogoče nekaj takega, družabnega? Kaj nas mar ni dovolj in nimamo moči? ... O pač,« sem si odgovarjal sam. »Ali previsoki smo drug pred drugim in preveč zaposleni smo sami s seboj.«

Zbor 4glasno s kitaro je pianissimo, kakor žvenkljaje z zvončki v mrzli zimi, ko dirja konj s sanmi po snegu, zapel pesem — sevdalniko o sinu in materi. Sinko piše materi, naj mu pošlje vejico cvetja, da bo vedel, če ga draga še ljubi.

»Piši mati mila, katere pesmi draga peva, ko me ni.«

In mati piše, da je draga pozabila nanj. In on piše: »Mati, mati, piši vse, kaj je novega pri tebi. Če si zdrava, piši, samo o nji, nezvesti, mi ne piši, mati.«

Ritem in tožba, hrepenenje in obtožba, ki je v teh besedah sevdalinke, je v melodiji in petju izražena tako živo in občutno, da se mi je srce samo nehotе žalostilo in sočustvovalo s fantom, ki ga je zapustila ljubica draga.

Še sedaj, ko to pišem, čutim sladkotrpko radost tistega večera. V spomin se mi meša resnost, borbena dneva kongresa in čutim se v tem svetu proletarske bodočnosti srečnega in ponosnega.

Ko smo mislili odhajati — bilo je že blizu polnoči — so pa pevke zapele slovesne narodne.

»Kakor da sem v Ljubljani,« sem rekel sodrug Petejanu, sodrug Ošlak pa je pomagal s svojim glasom.

»Slišiš?« je rekel sodrug Petejan. »Saj so v tem ritmu in iz teh grl naše narodne še boljše zvočne in nežne. To so sedaj slovenske sevdalinke.«

Še v sanjah sem tisto noč poslušal sevdalinke in zdelo se mi je, da me zvoki akordov božajo z mehkiimi ljubečimi rokami, kakor roka ljubečega dekleta.

Ko sem zjutraj vstal, so se mi oči še smejale.

Redki so takšni dnevi delavske reprezentance in pojavi proletarske bodočnosti.

17. decembra 1934 zvečer je bila še ena delavska prireditev. Mlado delavsko kulturno društvo »Cenkar« v Sarajevu, ki zbira okrog sebe slovenske delavce in delavke, je priredilo delegatom v čast delavski kulturni večer.

Moški zbor je zapel dve slovenski pesmi, krepko, kakor fantje na vasi, da se je tudi med smejalo srce s fantovsko prešernostjo. Ciril Štukelj, urednik revije »Svoboda«, pa je predaval s satiričnim humorjem, kakor razume pač le on, o položaju delavstva, o Ivanu Cankarju in priporočal vsem, da naj bodo zavedni proletarci. Žel je mnogo odobravanja, smeha in dobre volje. Med odmori je igral društveni orkester. Igralci pa so uprizorili Telatkovno dramo »V borbi za kruh«. Po igri pa je bila domača zabava s plesom in prijetno domačnostjo.

Počutili smo se vse te dni v Sarajevu kakor doma in res je, da smo delavci, ki smo organizirani in socialisti, svoji pri svojih povsod, kamorkoli nas zanese noža, kolo, vlak, avtobus ali morda celo aeroplan.

zahtev in govorov, ki so osnova našega delavskega gibanja, omenil s povdardkom eden iz najlepših momentov kongresa, umetniško plat njegovo, to je koncertni večer kulturnega društva »Proleter«, ter z vzklikom: »Naj živi in se razvija delavski pokret v vseh panogah in URSSJ v vsej svoji celoti«, zaključil kongres.

Svečanost je bila na obrazih vseh, ko smo odhajali iz dvorane, se mešali v gnetje in dajali duška s stiski rok in zadovoljnim smehom in besedami priznanja.

Velik dan je bil dan 15. in 16. decembra 1934 in naj rodi še mogočnejše dneve delavske zavednosti, solidarnosti in organiziranosti.

Enoodstotni uslužben-ski davek se podaljša

za 1935-36

Finančni minister je predložil pooblastilni zakon s proračunom, po katerem bodo morali plačati vsi davčni obvezanci enoodstotni doprinos od svojih prejemkov. Izvzeti so stari vpo-kojenci (pred 1923), orožniki, graničarji, delavci in dninarji ter hišna služinčadi.

Važno za rudarje, njih vdove in sirote

Upokojeni rudarji, oziroma njih vdove in sirote, ki so jim bile pokojnine iz Nemčije s 1. julijem 1932 na podlagi zasilne narredbe z dne 16. junija 1932 znižane, oziroma so jim bile ustavljene, ker so bile prvotne pokojnine manjše, kot pa zneski, za kolikor so se pokojnine v splošnem znižale, naj zaprosijo zavarovalni zavod v Nemčiji, od katerega prejema oziroma so prejeli pokojnino, da jim na podlagi izvršilne narredbe z dne 9. januarja 1933, ki določa, da počiva od odrejenega zneska samo tisti del, ki odgovarja razmerju med člansko dobo v Nemčiji in skupno člansko dobo pri nemških in pri naših bratovskih skladnicah, s 1. februarjem 1933, zopet obnovi pokojnino oziroma izplača od tega dne dalje preveč odtegnjene zneske. Za one, ki so jim bile pokojnine odklonjene, bodisi radi tega, ker so bili pri nas upokojeni predno je stopila v veljavo socialno-zavarovalna pogodba med Jugoslavijo in Nemčijo, ali ker niso bili aktivni člani naših bratovskih skladnic vsaj tri leta po uveljavitvi pogodbe, ali pa ker jim je članstvo ugasnilo, to ne velja. Natančnejša pojasnila glede tega jim bodo lahko dale krajevne bratovske skladnice in Glavna bratovska skladnica v Ljubljani.

STROKOVNI VESTNIK

OBLAČILNI DELAVCI

Sedmina.

Pretekli dnevi so imeli naši obrtniki svoj reklamni teden. Z otvoritvijo tedna so v Ljubljani otvorili tudi svoj obrtniški se-menj. Ta semenj je prišel v poštev le bolj za one obrtnike-ice, kateri nimajo svojih izložb. V nedeljo, dne 1. t. m. se je vršil manifestacijski shod v Unionu, na katerem so iznesli svojo jeremijado. Neki govornik jih je opozoril, naj nikar preveč ne jam-rajo, ker jih to ne bo rešilo. Iz poročila posnemamo, da krojaškim mojstrom Tivar grozovito konkurira. Bat'a spravlja čev-ljarske mojstre v obup, tuje blago izpod-rija domače. V letu 1933 je odpovedalo obrt samo 128 krojačic in 25 modistinj. Ali so pomrle, ali so postale pomočnice, ali pa šušmarke, tega niso povedali. Število vajencev je zdaj neta padlo za 5000. Vsak gre raje za plačanega hlapca, kot pa za tri ali štiri leta brezplačnega vajenca. Slabi, slabi časi so. Sedem suhih let je tu. Pomagajte! Zaščita za obrtnike. Za delav-ce pa zakon za zaščito države. Neki časo-pis pravi, da se obrtnik proletarizira in po-staja nemanič. In prav ima. Več včasih do-bro situiranih krojaških mojstrov je prišlo na beraško palico in bi bili veseli, ko bi jih občina sprejela v ubožnico. Kaj bo? Kaj bo? K obrti spada tudi delavec in vajenec. Kako pa tem odpomoči? Delavec pa naj si

ADRIA

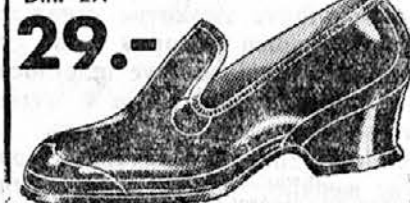
PRAŠEK JE BOLJŠI!

25.-

Za dečke
Din. 29.-

Za gospe

39.-

29.-

Celi iz gumija 100% podloženi

Gumijasta obutev - prava obutev

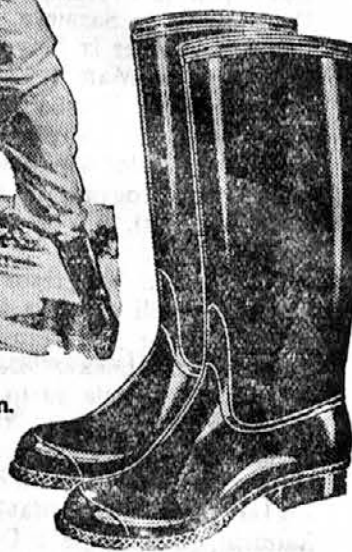
za dež, blato in sneg.

Za vsak par gumijastih škornjev zahtevajte lufa vložek

Za dečke Din.

79.-

Za odrasle Din. 99.-

Sam pomaga in bog mu bo pomagal. Plače obrtnih delavcev se zmirom nižajo in so že manjše od nekvalificiranih delavcev. Nekateri konfekcijski mojstri so plačevali prej od cele obleke 120-130 Din, danes samo še 45-60 Din, od hlač prej 35 Din, danes 12 Din itd. Pa še to oddajajo izdelovati na deželo. Tu ne velja geslo »Svoji k svojim«. Pomočniki konfekcionarji zaslužijo danes komaj 120-150 Din tedensko in to v se-ziji. Sezija pa traja le nekaj mesecev let-no. S tem zaslužkom pa naj delavci kupi-jejo le domače izdelke naših obrtnikov. Pri Tivariju pomočnikom ni potrebno kupovati Bat'a čevlje in pri Bat'a ne Tivar obleke, ker te trdke plačujejo svoje pomočnike, da živijo lahko človeka dostojno življenje, medtem ko našim delavcem ne ostane niti za cene Bat'a čevlje. Obrtniki naj svoje delavce plačujejo pošteno, pa bodo tudi oni več konzumirali. Jud pravi »leben und leben lassen«. V statistiki je bilo tudi ome-njeno, da imamo v Dravski banovini 1900 krojaških mojstrov (šivili) in modistinj, 1000 pomočnic in 2000 vajenk. Ker zaposlujejo po mestih nekatere mojstrice po več po-močinic, morajo druge delati samo z vajen-kami.

Na koncu tedna pa so prišli na vrsto vajenci kot najmlajše in naicnejše obrtne moči. Tudi na te niso naši obrtniki pozabili.

Iz Elitne delavnice.

Jože: Ali veš, zakaj je pri nas tako za-mazan pod v delavnici.
Pepe: Ker že od maja ni bil pomit.
Jože: Kaj še! Zato, ker Inspekcija de-la ne pride nikoli kontrolirati.
Pepe: Aja, zato?!

Kultura

Dve zanimivi knjigi

Izšle ste v srbohrvaščini dve zanimivi knjigi, ki ju delavcem in nameščencem, zla-sti pa delavskim zaupnikom in delavskim organizacijam najtopleje priporočamo.

Prva je knjiga Despota Ostojica: **Naše radniško i namešeniško zakonodavstvo.**

Čeprav smo dobili zadnji čas več knji-žic, ki obravnavajo to materijo, bo knji-žica vendarle izpopolnila neko praznino. No-bena od naših dosedanjih publikacij ne ob-sega tako prav vsega delavskega in name-ščenkega zakonodavstva, kakor ta. To je razvidno iz naslednjih naslovov glavnih po-glavij: Zgodovinski pregled in pozitivne za-konske osnove. Delovni čas. Zaščita me-de. Odmor. Zaščita žen in dece. Prestanek službenega odnosa. Delovne pogodbe. Pra-vica do strokovnega združevanja. Štrajk, iz-por. Delavske zbornice. Delavski zaupniki. Delovne pogodbe. Služba inspekcije dela. Delavsko zavarovanje za slučaj bolezni, ne-sreče, pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščencev. Služba javnih borz dela. Za-konsko urejevanje priseljevanja in izselje-vanja. Pravilnik o inozemskih delavcih. Med-narodne konvencije in priporočila. Med-narodne socialne pogodbe s Francijo, Nem-čijo, Italijo, Čehoslovaško, Avstrijo, Rumu-nijo.

Vsa druga dela na tem polju obsegajo le del te materije. Zato bo posegel po Ostojici knjigi vsak, kdor hoče imeti v eni knjigi pregled vse naše socialno-politične zakonodaje.

Vse to je obdelano v kratki in pre-gledni stilizaciji na 152 straneh. Knjižica je

delo strokovnjaka iz ministarstva socialne politike, ki dela zelo aktivno na izgradnji naše socialne zakonodaje. Ona je izčrpen, pregleden, poleg tega pa znanstveno dovr-šen in avtoritativen priročnik, ki bo vsake-mu delavcu in nameščencu, zlasti pa funk-cionarjem strokovnih organizacij dobro služil. Knjižica je pisana v srbohrvaščini in je ti-skana v latinici. Cena je 20 Din. Naroči se lahko pri upravi našega lista.

Druga knjiga, ki jo priporočamo, je knjiga dr. Nikole Konstantinovića: **Ekono-mška uloga radniških sindikatov.** To je obsežno delo, tiskano v cirilici na 330 stra-nah velikega formata. Knjiga opisuje gospo-darske odnose kapitalističnega gospodar-stva, produkcijo, trgovino, zameno in do-delitev dobrin.

Nato ocenjuje učinkovitost sredstev strokovnih organizacij za zaščito delavstva

in obravnava: Pogajanja, paošnje, bojkot, izpor, sabotažo, stavko, nasilje.

Daljša poglavja govorijo o spremem-bah, ki so nastopile v gospodarstvu pod vplivom strokovnih organizacij, o spremem-bah kapitalističnih gospodarskih odnosov in spremembah vplivanja strokovnih organiza-cij na te odnose, o težkočah kapitalizma, o fašistični korporativni državi in prihaja do zaključnega poglavja, ki nosi isti naslov, ka-kor cela knjiga: **Delavske strokovne organi-zacije kot faktor v gospodarskih sistemih.** To knjigo, ki je opremljena tudi z bogatim statističnim gradivom, priporočamo zlasti funkcionarjem strokovnih organizacij, ki si žele poglobiti in razširiti svoje znanje.

Izšel je 4.-5. »Male biblioteke«. Alojz Kovač piše: »Dinamitu na Daljnem vzhodu in obrazlaža poljudno in konkretno, kakšno je vprašanje na Daljnem vzhodu.

Prva celjska „Kristalja“

Celje, Za kresijo 14 - Telefon št. 154

Dobavlja dobro in poceni:

Kristalno steklo vseh velikosti in debelosti
Kristalna zrcala, gladka in fasetirana, vsake velikosti in debelosti.

Galanterijska in najboljša **razkošna zrcala** z nikljasto ali leseno opremo.
Strojna zrcala in obloženi **prameni iz strojnega stekla.**

Zrcala in steklo poljubne velikosti in oblike za pohištvo itd.

Moderno brušenje.

Oblaganje pokvarjenih, obledelih zrzal po skrajno nizkih cenah.

Specialna delavnica za opremo izložb. oken, varovala za vse obrate z živili, steklene vitrine in vsakovrstne steklene police po lastnih načrtih.

Umetno, stavbno, strešno in port-alno steklarstvo, avto-šipe.

Vsakovrstni **okvirji** se izvršujejo najtočneje.

Se priporoča po najnižjih cenah.

Kupujte in zahtevajte povsod kruh in pecivo iz

Sodrug! DELAVSKE PEKARNE MIRKO CVRTILA, LJUBLJANA **Sodružice!**
Postojnska ulica 11, desno. Telefon 31-71.